

In het kort: Wet Revitalisering generiek toezicht

1. Inleiding

De Wet revitalisering generiek toezicht (Wet RGT) bevat fundamentele wijzigingen van het toezicht tussen bestuurslagen: het interbestuurlijk toezicht. Deze wet maakt een einde aan de vele regelingen voor specifiek toezicht die in de loop der jaren zijn ontstaan. Daardoor moet de toezichtbureaucratie, met de bijbehorende bestuurlijke drukte en de toezichtlasten, afnemen. Bovendien wordt (opnieuw) helderheid geschapen over hoe het onderlinge toezicht is geregeld. De beleidsvrijheid van overheden wordt daarbij gerespecteerd.

2. Uitgangspunten Wet RGT

De principes van de Wet RGT zijn *nabijheid, enkelvoudigheid, samenwerking, selectiviteit en proportionaliteit*. Het belangrijkste uitgangspunt van de Wet RGT is (onderling) *vertrouwen*. De provincies houden toezicht op de gemeenten, het Rijk houdt toezicht op de provincies. In de Provinciewet en de Gemeentewet zijn daartoe (herijkte en gerevitaliseerde) toezichtinstrumenten opgenomen. Deze worden toegepast als er strijd is met het algemeen belang of met het recht, en/of als een decentrale overheid een medebewindstaak niet of niet naar behoren uitvoert.

Uitgangspunt van de Wet RGT voor gemeenten, is dat de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de (kwaliteit van) taakuitvoering. Hierbij wordt vertrouwd op de controle door en verantwoording aan de gemeenteraad.

Deze visie staat niet op zichzelf, maar vloeit voort uit de vereisten en uitgangspunten van onze gedecentraliseerde eenheidsstaat: provincies en gemeenten zijn geen filialen van de rijksoverheid die zonder meer kunnen worden onderworpen aan instructies van hogerhand. Ook zijn door de dualisering de democratische controlemogelijkheden bij provincies en gemeenten versterkt. Daarmee is de kwaliteit van de taakuitvoering geborgd. Dat vraagt dus om terughoudendheid door de toezichthouder.

Uitgangspunt van de Wet RGT is dat het toezicht op de gemeentelijke bestuursorganen in principe

berust bij de provinciale toezichthouder. Alleen de provincie als toezichthouder kan een besluit tot indeplaatsstelling nemen als een gemeente haar wettelijke taken niet (naar behoren) vervult. De gemeente heeft dus in principe maar met één 'hogere' overheid te maken. Een uitzondering vormt het toezicht op de taakuitvoering van de wetten in de bijlage.

3. Afschaffing specifiek toezicht

In principe is het specifieke toezicht afgeschaft. Er zijn twee uitzonderingen:

- de zogenoemde uitvoeringsverflechting: situaties waarbij een hogere bestuurslaag een eigen wettelijke operationele verantwoordelijkheid heeft en daarbij volledig is aangewezen op een decentrale uitvoeringsorganisatie (bijvoorbeeld Veiligheidsregio's).
- het specifieke toezicht op de waterschappen: dit blijft onveranderd en blijft een taak van de provincies.

Overigens is het financieel toezicht bij de herziening van het interbestuurlijk toezichtstelsel, expliciet buiten beschouwing gelaten.

3.1. Gemeenten

Zoals al gezegd, heeft de gemeente per beleidsdomein met één toezichthouder te maken (provincie of Rijk). Vertrouwen en terughoudendheid zijn de uitgangspunten. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de website Waarstaatjegemeente.nl. Hierop wordt informatie ontsloten en inzichtelijk gemaakt over de prestaties van gemeenten op een aantal wettelijke taken in medebewind. Deze informatie kan zowel gebruikt worden voor de horizontale verantwoording aan de raad als voor het verticaal (interbestuurlijk) toezicht naar de provincie (of rijk).

3.2. Provincies en rijk

Provincies houden toezicht op gemeenten. Het gaat daarbij om de kerntaken in het ruimtelijk fysieke domein: milieu, bouwen, constructieve veiligheid, ruimtelijke ordening, huisvesting en monumenten.

Het provinciale toezicht richt zich louter op de uitvoering van wettelijke taken door gemeenten. De provincie Noord-Holland richt zich specifiek op taken die voor gezondheid en het welzijn van burgers risicovol zijn: Wabo, Ruimtelijke Ordening, Externe Veiligheid, financiën en de Archiefwet.

Het Rijk behoudt het toezicht op gemeenten voor die terreinen waar de provincies geen taak en expertise hebben, bijv. onderwijswetten en het sociale domein. Een overzicht van de wetten die het betreft en waarvan het toezicht bij de vakminister blijft, staat in een bijlage bij artikel 124b van de Gemeentewet (zie bijlage).

4. Instrumenten van generiek toezicht

De toezichthouder heeft generieke toezichtinstrumentarium ter beschikking. Dat zijn twee instrumenten:

- indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing;
- schorsing en vernietiging.

Om deze toe te passen, wordt per instrument een 'interventieladder' doorlopen. Deze bestaat uit zes stappen, van 'signaleren' tot en met het definitief toepassen van het betreffende instrument.

Indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing

Indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing houdt in: een toezichthoudend bestuursorgaan kan een besluit tot indeplaatsstelling nemen als zich een situatie van taakverwaarlozing voor-doet. De toezichthouder doet dan zelf datgene wat het nalatige orgaan had behoren te doen. Het kan daarbij gaan om beslissingen die niet naar behoren zijn genomen, maar ook om handelingen en om resultaatsverplichtingen.

Schorsing en vernietiging

Als de gemeente besluiten nemen die in strijd zijn met het recht of het algemeen belang, kan de Kroon deze besluiten schorsen en vernietigen.

Met de Wet RGT is dit instrument als het ware in ere hersteld. Voorheen werd het alleen in het uiterste geval toegepast. Terughoudendheid blijft geboden, maar met de afschaffing van het specifieke toezicht is schorsing en vernietiging nadrukkelijk een van de twee generieke toezichtinstrumenten.

4.1. Website waarstaatjegemeente.nl

Met de herziening van het interbestuurlijke toezicht moet voor de gemeenten het horizontaal toezicht worden versterkt. Tegelijkertijd moet het specifieke, verticale toezicht van de departementen en de provincies op de gemeenten, worden teruggedrongen.

Om dat te faciliteren, heeft de VNG aan het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) opdracht gegeven om een portaal in te richten op de website waarstaatjegemeente.nl. Hier zal KING de informatie over de prestaties van gemeenten op een beperkt aantal wettelijke gemeentelijke taken in medebewind, centraal clusteren, ontsluiten en inzichtelijk maken. De informatie wordt door gemeenten in vragenlijsten ingevuld. Het uitgangspunt is 'enkelvoudige uitvraag, meervoudig gebruik'. KING formuleert per wet kritische-prestatie-indicatoren (KPI's).

Als de gemeente dit instrument gebruikt, krijgen de raad en de toezichthouders op basis van deze KPI's (on-line) inzicht in de prestaties van de eigen en andere gemeenten op deze taken. Met het Rijk en het IPO is overeengekomen dat zij op basis van de openbare ontsluiting van deze KPI's, hun toezicht terughoudend inrichten en ook voor hun toezichthoudende rol zoveel mogelijk gebruik maken van de informatie van waarstaatjegemeente.nl.

4.2. Toezichtinformatie

Met het nieuwe artikel 124h is in de Gemeentewet een wettelijke basis gecreëerd voor een AMvB waarmee de minister bij ministeriële regeling, respectievelijk de provincie bij provinciale verordening, aan gemeenten regels kan stellen over de verstrekking van systematische informatie aan de toezichthouder. De provincie Noord-Holland heeft zo'n informatieverordening (in concept) opgesteld.

Indien de openbaar toegankelijke informatie via Waarstaatjegemeente.nl voor de toezichthouder voldoende is, is het niet nodig om toezichtinformatie nogmaals specifiek aan de toezichthouder te verstrekken.

Doe een gemeente niet mee met het onderdeel Toezichtinformatie op Waarstaatjegemeente.nl, dan bepaalt de informatieverordening wanneer welke informatie aan de toezichthouder moet worden verstrekt.

Deze samenvatting is gebaseerd op het Handboek Wet Revitalisering generiek toezicht, uitgave Ministerie BZK, VNG en IPO augustus 2012.

Gemeente Den Helder, september 2013

Bijlage bij artikel 124b van de Gemeentewet: lijst met wetten waarbij het Rijk toezichthouder is op gemeenten.

A. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

1. Ambtenarenwet.
2. Paspoortwet.
3. Wet algemene bepalingen burgerservicenummer.
4. Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens.
5. Kieswet.

B. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

1. Wet werk en bijstand.
2. Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers.
3. Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen.
4. Wet werk en inkomen kunstenaars.
5. Wet sociale werkvoorziening.
6. Wet investeren in jongeren.
7. Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen.

C. Ministerie van Infrastructuur en Milieu

1. Wet vervoer gevaarlijke stoffen.
2. Havenbeveiligingswet.
3. Wet basisregistraties adressen en gebouwen.
4. Titel 5.2 van de Wet milieubeheer.

D. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

1. Drank- en Horecawet.
2. Wet publieke gezondheid.
3. Wet maatschappelijke ondersteuning.

E. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

1. Wet op het primair onderwijs.
2. Wet op het voortgezet onderwijs.
3. Wet op de expertisecentra.
4. Wet educatie en beroepsonderwijs.

F. Ministerie van Financiën

1. Wet waardering onroerende zaken

G. Ministerie van Veiligheid en Justitie

1. Wet veiligheidsregio's.